Al-Biruni (4 (15) września 973 w Chorezmie - 13 grudnia 1048 w Ghazni)

Ten uczony z Bliskiego Wschodu

z jednego z chorezmijskich rodów,

ciekawy wszystkiego

wciąż pytał "dlaczego?",

nie skończył się uczyć za młodu.

(ebs)

Al-Biruni - wszechstronny uczony pochodzenia chorezmijskiego, wychowany w kulturze arabskiej.

Urodził się jako 4 (15) września 973 w Chorezmie jako Abū Rayḥān Muḥammad ibn Aḥmad Al-Bīrūnī (Chorasmian/Persian: ابوریحان بیرونی Abū Rayḥān Bērōnī; New Persian: Abū Rayḥān Bīrūnī). Chorezm to historyczna kraina nad dolną Amu-darią, obejmująca obszar dzisiejszego zachodniego Uzbekistanu i północnego Turkmenistanu, zahaczająca o Iran.

https://www.youtube.com/watch?v=jbXxRvOqYQc

Posiadał dużą wiedzę encyklopedyczną. Mówił po turecku, persku, hebrajsku, syryjsku, nie licząc arabskiego w którym pisał. Rozwijał swe talenty w różnych dziedzinach wiedzy, celując szczególnie w astronomii, matematyce, chronologii, fizyce, medycynie i historii. Korespondował z wielkim filozofem Ibn Siną (Awicenną). Krótko po 1017 wyjechał do Indii i podjął wszechstronne studia nad tamtejszą kulturą, czego rezultatem była naukowa książka o religiach ludów Indii.

W pracach z dziedziny astronomii rozważał teorię obrotu Ziemi wokół swej osi oraz wykonał dokładne badania długości i szerokości geograficznej. W zakresie fizyki wyjaśnił za pomocą praw hydrostatyki funkcjonowanie naturalnych źródeł wody i określił z zastanawiającą dokładnością masę właściwą 18 rodzajów drogocennych kamieni i metali.

https://www.youtube.com/watch?v=f7QifDKaTWA

W związku z ówczesną sytuacją polityczną (ataki Ghaznawidów na Indie) spędził w Indiach wiele lat, dzięki

doskonałej znajomości sanskrytu studiując tamtejszą filozofię i religię. W toku tych badań, popartych znajomością innych wielkich kultur, wyrobił sobie własne poglądy, będące poniekąd antycypacją scholastyki, a nawet ewolucjonizmu. Jako historyk szczegółowo omówił okres późnych Sasanidów z uwzględnieniem wystąpienia Mazdaka.

Ciekawą informację przy okazji tego uczonego znalazłam w książce "Renesans Islamu" Adama Meza (PIW, 1980): *Na początku wieku XI/V Al-Biruni pisze "Indie" ("Al-Hind") przede wszystkim w celu przedstawienia panujących tam religii, które traktuje w sposób chłodny i naukowy, nie po to, by zwalczać, lecz by przedstawić fakty. "Ciekawą rzeczą jest fakt, że historycy religijni byli zazwyczaj wiernymi, co do których można było mieć zastrzeżenia. Nawet Asz-Szahrastananiemu czyniono wyrzuty z powodu jego heretyckich ciągot. Podobno w swoich kazaniach nigdy nie cytował tekstów koranicznych."* (cytat z książki: I. Goldziher, Przyczynek do historii językoznawców arabskich)

Jednak jest to oczywiste nawet w bardzo odległych czasach, gdy odstępstwa od wiary były nie do pomyślenia, im bardziej człowiek zgłębia fakty na temat religii, tym bardziej traci wiarę, a religie przechodzą do działu "mity".

Al Biruni wydaje się być jednym z ostatnich uczonych wszechstronnych, kolejny cytat z "Renesansu Islamu":

W wieku IX/III ludzie wychowani na rycerzy i dworzan w wyniku dalszego kształcenia przemieniają się w literatów (adib). Przypominają oni pewien rodzaj współczesnych dziennikarzy, którzy zajmują się wszystkim. Uczeni natomiast w naturalny sposób zostali przesunięci do sfery nauk specjalistycznych: "Kto chce zostać uczonym (alim), niechaj zagłębia się w jedną dziedzinę wiedzy (fann), kto zaś pragnie zostać literatem (adib), niachaj zajmuje się naraz wszystkimi naukami". (Ibn Kutajba według "Kitab al-michlat" Al-Amuliego)

Zajmował się także geologią i mineralogią, badając przede wszystkim kamienie szlachetne, bardzo dokładnie jak na owe czasy określając ich twardość i ciężar właściwy, przedstawił także próbę wyjaśnienia istnienia przezroczystych kamieni szlachetnych jako efektu twardnienia płynów. Rezultatem tych badań jest dzieło "Zbiór wiadomości o drogich kamieniach" (1048). Bardzo krytycznie ustosunkował się do poglądów o leczniczym wpływie kamieni i minerałów. Pozostawił także prace z dziedziny matematyki, farmakologii, astronomii i astrologii.

Z pism Al-Biruniego wynika, że był on bliski zwłaszcza ewolucjonizmowi. Utrzymywał bowiem, że człowiek jako istota myśląca powstał w wyniku długotrwałego procesu rozwojowego. Dostrzegał również walkę międzygatunkową - zwycięską dla form najlepiej przystosowanych do danych warunków. Dążył do oddzielenia nauki od religii twierdząc, że przyroda istnieje niezależnie od Boga (którego uznawał jedynie za praprzyczynę).

https://www.youtube.com/watch?v=C0pbNqGXfKk

Jego imię nosi planetoida, która przed nadaniem nazwy nosiła oznaczenie tymczasowe (9936) 1986 PN4. Planetoida Al-Biruni - z pasa głównego asteroid okrążająca Słońce w ciągu 5 lat i 142 dni w średniej odległości 3,07

j.a. została odkryta 8 sierpnia 1986 roku w *Bulgarian National Astronomical Observatory* w Smolanie przez Erica Elsta i Wioletę Iwanową. Oraz krater na niewidocznej stronie Księżyca. (więcej info i ilustracji)

https://www.youtube.com/watch?v=JZDe9DCx7Wk

Al-Biruni miał swoje ulubione przekleństwo: "*Niech Bóg sprawi, aby posmakowali wstydu, żyjąc na tym świecie, i aby nawzajem ujrzeli swoje wady!*"

Chorezm

Chorezm był zasiedlony już w III tysiącleciu p.n.e. Początkowo mieli go zamieszkiwać Huryci, następnie ludność pochodzenia indoeuropejskiego, zdominowana w średniowieczu przez ludy tureckojęzyczne.

Sama nazwa krainy jest niepewnego pochodzenia, po raz pierwszy występuje w achemenidzkich inskrypcjach jako Huvarazmisz, następnie jest wyjaśniana, w zależności od hipotezy, jako „kraj Hurytów" (Sergiusz Pawłowicz Tołstow), „kraj wschodzącego słońca" (C.E. Bosworth), wreszcie arabski uczony żyjący w latach 1179-1229, Jakut Ibn Abdallah al-Hamawi, twierdził, że pochodzi ona od słów "gotowana ryba", która była ważnym składnikiem pożywienia ludności tego kraju.

Według m.in. Josefa Markwarta na dworze króla Chorezmu, Wisztaspy, miał działać prorok Zaratusztra. Badania archeologiczne wskazują, że od ok. VIII w. p.n.e. nastąpił rozwój ekonomiczny kraju, silnie rozwinęła się sieć kanałów nawadniających. W VI wieku p.n.e. Chorezm miał wejść w skład imperium Achemenidów, jego zależność stała się jednak z czasem symboliczna. W roku 328 p.n.e. król Chorezmu ofiarował Aleksandrowi Macedońskiemu rękę swej córki i sojusz, dzięki czemu przez następne 300 lat Chorezm wzmocnił swoją pozycję w regionie. Dowodem tego są pozostałości mocno ufortyfikowanych miast pochodzących z okresu pomiędzy IV a I wiekiem p.n.e. Najstarszym ze znanych jest miasto odkryte w pobliżu dzisiejszego Kalala Gyr – założone na planie prostokąta o wymiarach 1000 na 700 metrów, otoczone murem. W zachodniej części tego miasta został odkryty pałac wzorowany na pałacach dynastii achemenidzkiej. Ponadto najbardziej znaną twierdzą jest Kiuzeli Gyr (koniec IV wieku p.n.e.), a najokazalszą Toprak Kala (III wiek p.n.e.). W czasach chińskiej dynastii Han kraj znalazł się w orbicie jej zainteresowania, bez jakichkolwiek trwałych skutków.

W II wieku n.e. na terenie Chorezmu znane było lokalne pismo, oparte na alfabecie aramejskim.

W IV-X w. n.e. władała Chorezmem, zgodnie z przekazem Biruniego, dynastia Afrygidów, która po roku 712 musiała podporządkować się Arabom pod wodzą Kutajby Ibn Muslima.

Po załamaniu się kalifatu Chorezm wchodził kolejno w skład państw Samanidów i Seldżuków, następnie władzę

zdobyła pochodząca od Turków Oguzyjskich dynastia Anusztigina, która zdołała zapoczątkować silne, lecz nietrwałe Imperium Chorezmijskie. Po podboju mongolskim, a następnie podziale państwa mongolskiego, Chorezm wszedł w skład ułusu Czagataja, następnie władzę sprawowała dynastia Timurydów. Po upadku tej dynastii stał się częścią Chanatu Chiwy, od 28 maja 1873 pod zwierzchnictwem Rosji. 17 lutego 1925 został podzielony pomiędzy obecne republiki.